

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zrafta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka manigintá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta həŋ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ŋani mbraku ka ŋa da, slaf a i'i dekdek dər ŋa bukwadata ka plaptá zu'a babah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuḃa dza'a magaghunafta tsi.»

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8.

*Maganaftá batem ta Yesu ma imi**Mat 3:13—4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13*

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'äftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadíka Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeḅ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghantá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghuḅa manda ghərbu' ta ghəḅani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwanḅa ḁa ta ḁvu yu, ma hyahya ḅudufa ḁa,‡» ka'a.

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuḅa ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwaḁ mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimitak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

*Tantana hḡay Yesu ta duhwalhani**Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11*

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'äftá Yesu ka laghwi ta hadíka Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantša: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbəḁanafwa nzakwa ghuni, ka zlglafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghantá tsi ta i Simuḅ nda zwanamani Andre ta wḁa kadəḅa taḅ da drəf ḅa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taḅ. ¹⁷ Ka Yesu nda həḅ mantša: «Saghawasa, mbaḁwa mista ḁa, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla həḅ ta kadəḅa taḅ, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta taḅ daw', ka lagha həḅ slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta paya kadəḅa taḅ guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hḡaftá tsi ta həḅ, «mbaḁwa mista

‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1. § 1:14 Ngha ta sura 6:17.

da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taŋ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta həŋ.

Ghzigijntá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya. Nza a manda ŋa gwal tagha zlahu Musa ŋa mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba taŋ ta lami da tsa həga tagha skwa taŋ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴ «Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni, sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuba daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka dadawu həŋ mataba taŋ, ka həŋ mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna həŋ,» ka həŋ. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəŋa Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ

Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta taŋ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá həŋ ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la həŋ da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta midza Simuŋ ta hani ta basa ŋudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani

ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlan mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganatá skwa zay ta həŋ.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Luk 4:42-44

³² Tahula dədəta fitik bađu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ŋərǝisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma đanwaha taŋ kavghakavgha, ghazligiŋha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlan a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwada guli wu, kabga nda sna hahəŋ guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadakwa vli ta tsughbura sərǝǝk, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəbu tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. ³⁷ Ka naghə həŋ, ka slaftá həŋ tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka həŋ nda tsi. ³⁸ «Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnananťá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda həŋ. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazligiŋha ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rǝǝ mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rǝǝ mndu tida tsəlbata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zǝakatahuda gha, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka ksarťá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaŋťá tsi ta dzvani ka ksarťa. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada,

hlets mbatani tsa, kləwəf vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vriŋta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaŋta mnananŋta mndu, ka dza'a ka da marananŋta vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəŋ manda ya vindaf Musa, ŋa maranŋta ghubatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,* » ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa banluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanağhata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsɔakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snanŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ŋərbisl ndaghaganaptá vli nduk ta dabitgħa, had vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfida Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwaɗ mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa ɓhanavatá Yesu ná, trid mutsaf a həŋ wa. Ka ŋladaftá həŋ ta ghəŋa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həŋ ta ghəŋani, ka hbaftá həŋ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həŋ nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlghay nda ŋudufa taŋ ya ná, «nda pla dmakwa għa sagəŋ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagħa zlaha Musa ŋa mnduha ma tsa vli ya, ka həŋ ma ghəŋa taŋ mantsa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviŋtá* pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta

* 1:44 Nğha ta Zlahu 14:2-32. * 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Nğha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

turtukwani na?» ka həŋ. ⁸ Snaŋta Yesu ta tsa skwi ta mnə həŋ ma ghəŋa taŋ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ŋani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snaŋta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plintá dmakwa mndu ta ghəŋa hadík kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, "Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,"» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afsta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həŋ.

Hgafta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'afstá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlvivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Tata gra mbadá Yesu, ka nghaŋtá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaŋa Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbadá mista dá,» ka'a nda tsi. Ka sli'afsta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadáka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá həŋ ka za skwi ma həga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha

† 2:15 Ngha ta Lukwa 5:29.

ma tsa ghwadaka mnduha[‡] ya. Ka həj nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ba?» ka həj. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləmənja Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa anji kə'a wa,» ka'a nda həj.

Gwada Yesu ta ghənja suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawanta da Yesu. Ka həj mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ŋa gha ma duhwalha suma ka na?» ka həj nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwanja midzi nda tsa zwanja midzi ya katsi ná, ta sumay həj ta suma ra? Ka ta kawadaga həj katsi ná, had həj ta suma wa. ²⁰ Dza'a saghasa fitik, ŋa klaghutá zwanja midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay həj ta suma. ²¹ Mantsa guli, had lu ta tsaktá lfida gərzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kdĩjkdá tsa lfida gərzan ya ta mdukĩntá tsa halata lgut ya. ²² Had lu ta dihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dihamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukigiŋzlukwa ta tsa halata huta ya, ŋa tiŋtani. ŋa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghənja sabat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi[§] ma vwaha nimaya, ka bala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ngha ba gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi

[‡] 2:16 Ngha ta Lukwa 15:1-2. [§] 2:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

pyaf lu ta magay badu sabat* na?» ka həŋ. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanafta maya ta həŋ nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəŋa inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pɔdar tsi ta skwi ŋa zaŋta, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, haɔ hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kweŋkweŋ ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwaŋa mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabat, ká mnduha nzata ka nŋha Yesu tiritiri, kabga ŋa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Nu skwi nda ra ŋa magay badu sabat na? Maga skwi dīna re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanaftá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həŋ. Tsitsrid, ka həŋ nzata. ⁵ Ka kuzlanaftá tsi ta Yesu ta ŋuduf manda waftani ta həŋ, kabga tsa təŋa ta ghəŋa taŋ ya. Huf safi ta ŋudufa Yesu, «tdaptɔda ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ

* 2:24 Nŋha ta Sabi 34:21. † 2:25 Nŋha ta 1 Samuyel 21:2-7. ‡ 2:26 Nŋha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9.

mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi hən̄ dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus* ña zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba tañ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snañta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta hən̄ daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pɔakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta ɓla ghwa Zurdeñ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduñ tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ña payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da ɓisla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal ɗañwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta hən̄ n̄gha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá hən̄ da tsəlbu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwaña Lazglafta!» ka hən̄ nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta hən̄ ka ñɗañɗa. «Ma mnañ kuni ta i'i» ka'a nda hən̄.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpɔɗ his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kuɗuñur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumañ tsi, ka sli'adaghatá hən̄ slanaghata. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpɔɗ his ña nzaku tavatani, ña ghunayni guli ta hən̄ mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlan̄ha ta mbrakwa ghazligiñtá duhwalha halaway ma mnduha ta hən̄. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanpɔɗ his ɗagab tsi ya: Simuñ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwañamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga tañ, manda mnañ

---

* 3:6 Hiridus Arjtipas. † 3:16 Piyer: Manda mnañ kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42.

kazlay: Zwana ηəzla luwa[‡] kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaŋa Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuba

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha ddivis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ηa zaŋtá skwa zay. ²¹ Snaŋta la taŋ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwađa ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahu Musa ηa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na mndu na da Belzebul[§], kabga nda mbrakwa halaway ta ghazligiŋta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ηa taŋ nda mahdihi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Waka halaway dza'a ghzligiŋtá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ηani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuba, plinista a lu ta dmakwani đekđek wa. Dza'a

[‡] 3:17 Gray nda Lukwa 9:54. [§] 3:22 Ngha ta Mata 10:25.

nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kdekedzeŋ,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ŋa taŋ.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamtá həŋ ta mndu da həga ŋa hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ŋani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ŋa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋərbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ŋa taŋ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həŋ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ba! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwanata pghaf a ta ghəŋ

wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka đayafta tsahaya, ka galafta, ka pghaftá ghəj ka zwanj dze'dze'. Midída ghəja sanlaha, selesa ghəja sanlaha, bərzləzla ghəja sanlaha. ⁹ Mndu nda sləməja snay, ka sna tsi,» ka'a nda həj.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka đawaŋtá həj ta ghəja tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snanťa dífa ta gwada ta ghəja ga mghama Lazglafta, ama ŋa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnananťa lu ta həj, ¹² kabga ŋa nghay tanj, nghanťa a həj wa. ŋa snay tanj, snanťa a həj dekdek wa. Ka má nda sna həj katsi ná, má dza'a mbəđakmbəđa həj ta vgha da Lazglafta ŋa plinistani ta dmakuha tanj*,» ka'a nda həj.

Klatá ghəja tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həj guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snanťa inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa tanj. Na gi snanťa tanj ta gwada Lazglafta ma ŋudufa tanj, ndadaghata halaway hlugudunustá həj, manda đagay ta đaguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida həj. Ka snanťsna həj ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka həj ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama haf həj ta zlanťa vli ŋa dzugwamta tsa gwada ya ta slrəj ma ŋudufa tanj wa. Ka grungra ghuya đanwa nda giri ta həj kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata tanj ta zlghay nda ŋudufa

* 4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

taɲ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida həɲ. Snaɲsna həɲ ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula həɲ da ndana nzaku ma ghəɲa hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbaɗa tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niɲta həɲ ka ksubaɲ. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək həɲ. Ta snaɲsna həɲ ta gwada Lazglafta, ta zlg hafzlg ha həɲ nda ɲudufa taɲ, ta magay həɲ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata həɲ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ɲulum ɲulum magatá ɲa taɲ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda həɲ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ɲa dzubamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ɲa fiɲta mista ghzləɲ na? Ta klafta ɲa fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul maravata baɲluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda həɲ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snaɲta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ɲa ghuni, ɲa sgaghunaghatá ɲa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləməɲani dina ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snaɲtani. Ama mndu ta dərzlaftá sləməɲani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanaf ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda həɲ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani

† 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

tsi gifitik, ta dyutá dyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dygingtá hulfa ŋa nzakwani ka kuzuŋ. Tahula tsa, ŋa pghaftani ta ghəŋ ŋa ksayni ta zwaŋ. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ŋa tsay, sagha fitika kla vdu ŋa tsay[‡] tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəŋa hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka lavinŋa dyakha ta baba həga taŋ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnananŋa tsi ta gwada ta həŋ prək ka snanŋa taŋ. ³⁴ Inda ŋani ma gwada nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taŋ nda ghəŋa taŋ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həŋ.

Lbanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a ɓlu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'aftha həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə həŋ ma kwambalu, ka sli'aftha mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anafthá həŋ. «Mghama da! Ndana a kagha ta na zwaduta dza'a zwaduta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani

---

[‡] 4:29 Zuwel 4:13.

mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda dr6f. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mb6davatá tsi tv6 duhwalhani. Ka'a nda hej mantsa: «Nu ta k6l kuni ka zlj6j mandana na, kulam ndana, had zljghay nda njufuf da kaghuni d6kdek kat6k ra?» ka'a nda h6j. ⁴¹ Ka ksafatá zlj6j ta h6j katakata. «Wa va na ma mndu kat6k na? Nduk nda falak nda dr6f tani ta snanatá gwada!§» ka h6j.

5

*Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway**Mat 8:28-34, Luk 8:26-39*

¹ Manda laba taj ta tsa sana 6la dr6fa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sab6 nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had mndu ta lavinjatá ksafatá nj habafta d6r nda zidá wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zidá, ama ta ratsij ratsa tsatsi ta tsa zidáha ya, ta 6alij bala ta tsa tsuhwalha ya. Had mndu ta lavinjatá zlahafta wa. ⁵ Inda fitik ta vagh6 nda vagha, ta han6 nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghantani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha ts6lbata ta k6mani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanja Lazglafatá ta luwa: Nya mataba dá nda kagha na? Ta nd6ba dzvu yu da kagha nda h6ga Lazglafatá, ma ghuydjip ka ta d6njwa,» ka'a. ⁸ K6l tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na k6'a. ⁹ Ka dawanjatá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «D6ba'» hga dá, kabga

---

§ 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28.

nda tska ηni. ¹⁰ Kdækkdæk, ma ghzliηnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ηdæŋda nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay taη tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadákaka sulkum ya mantsa: «Kdækkdæk, ghuna ta aηni da a ghuvazuha a, ka sli'amta ηni da hæn,» ka hæn nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda hæn. Ka sli'agaptá hæn ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da dræf. Ta magay mbsaka taη ta dæmbu' his ta zadamta ma tsa dræf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta hæn nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata taη tavata Yesu, ka nghanjá hæn ta tsa mndu si sli'amæ ghwadákaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlaη nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zlæj. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ηa taη. ¹⁷ Tahula tsa, «kdækkdæk, sli'apsli'a ma hadika ηni,» ka hæn nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafata ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kæ'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndærmim inda taη nda ndærmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

---

† 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la drøf, ka sli'adaghatá mnduha n̄orbisl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drøf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekw mataba maliha ma h̄ega tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus h̄ga tsa mndu ya. Na gi nghan̄tani ta Yesu, ka gi zl̄ambatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka n̄avatá tsi ka nd̄eba dzvu da tsi, ka'a mantsa: «Wa a makwa da ta kala gh̄eŋ ta dza'a mtaku. Kd̄ekkd̄ek, sawi ksant̄a nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbad̄a mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tan̄ ta maga vaku gh-wan̄pd̄e his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta dan̄wa katakata ta dza'a da takay da duhturha. Zad̄in̄zada ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had̄ lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa dan̄wani ya. ²⁷ Na sn̄ant̄a tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kd̄ikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksant̄á lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma gh̄eŋani: «Tsa ksant̄ yu ta d̄er lgutani tad̄a ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksant̄ani ya, gi t̄ersiu' l̄bata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wd̄er nda mba. ³⁰ Gi ta sn̄e Yesu ma n̄ani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mb̄ed̄avata mataba tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Wa na mndu ta ksant̄á lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda n̄gha ka ta tskatá mnduha ta bisla kagha ná, wa ta kshata na» ka ka? ka h̄eŋ nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksant̄a ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zl̄eŋ, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zl̄ambatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnanant̄á kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa da, kabga zl̄ghafta gha ta i'i nda n̄udufa gha. La nda vgha ta zd̄aku, ka nzata ka kwand̄elaŋ,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ɲa Zayrus kazlay: Kɗakwa tsa makwa gha ya tsa, ɲa ɗaɲwazlgelta gha ɲaw ta mgham na? ka hɛɲ. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada taɲ ya ka gwada wa. «Ma zɛɲ ka, fafta kagha ta ghɛɲa gha ta i'i kwenkwen ɲa gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu ɲa dza'a mistani. ³⁸ Ka bhadaghatá hɛɲ da tsa Zayrus mali ma hɛga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da hɛga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwan wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda hɛɲ. ⁴⁰ Ka ghubasu hɛɲ ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma hɛga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwan ya, nda tsa gwal lagha hɛɲ kawadaga ya, ka lamə hɛɲ da tsa dzuguvi nda zwan mida ya. ⁴¹ Ka ɲanatá tsi ta dzvu, ka'a mantša: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa ɗa, sli'afslí'a, i'i ya ta gwada nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afta ka gi mbada. A', gh-waɲpɗə his ima tsa makwa ya. Ka nzata hɛɲ ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlahanaghatá hɛɲ ka ɲɗaɲɗa kazlay: Yahayaha kuni da mnay dər ɲa wa tsi, ka'a. Ka'a nda hɛɲ guli mantša: «Vlaɲwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'aftá Yesu ka zlaɲtá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Baɗu

* 6:1 Ngha ta Mata 13:54.

sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ɲa mnduha ma hɛga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim hɛɲ nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndɛrga nana ma skwi? Wa ta vɔɔntá mndɛrga nana ma difil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? ³ Tsa mnda fidi ta nzakway ka zwaɲa Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwaɲamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simuɲ a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka hɛɲ. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da hɛɲ. ⁴ Ka Yesu nda hɛɲ tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku ɲa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la taɲ nduk nda ya ma hɛga ga taɲ‡ ná, haɗ lu ta vla glaku ɲani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul magantá mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksantá nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta hɛɲ. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala taɲ kul zlghaftá tsatsi nda ɲuduf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwaɲɲɔdɛ his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ɲa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwaɲɲɔdɛ his ɲa ghwanaftani ta hɛɲ his his his da luwaha. Ka valantá tsi ta mbraku ta hɛɲ ɲa ghazligintá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatá tsi ta hɛɲ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kweɲkweɲ dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsedi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka

† 6:3 Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ 6:4 Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'aftha ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'aftha kaghuni ta kwalaghutá sna gwada ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹² Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mnay ŋa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigintá kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³ Ka ghazligintá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdi ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatá tsa gwada ta gwadə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəmzəmha,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa taŋ. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksafťá Yuhwana ná, kabga gwada ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwaŋamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwaŋama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksafťá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta ŋuduf ta Yuhwana kabga tsa gwada ya, ka zbə tsi ta tvi ŋa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərda dər Hiridus ná, ta

§ 6:13 Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

zļeņay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuba Yuhwana, ņerma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwada ta gwadə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəņani dər má dʷafdʷa tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ņa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, badu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Badu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəņa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Badu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta ņudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawiha dawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawan̄ta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má sləhwa luwa dā tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwi mnay ņa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlgħaftá wani mantsa: «Dawa ta ghəņa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəņa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliņ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghəņa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghata ghəņa Yuhwana mnda maga batem ta kwembleh. ²⁹ Manda snan̄ta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həņ klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadā tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá hēj tavata Yesu, ka rusa skwi si maga hēj, nda skwi ya si ta taghə hēj ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda hēj mantša: «Mbadma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika taŋ ŋa mutsaftá dər zaŋta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahēj hahēj ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i hēj, nda ndəgha mnduha ta nghijntá hēj, ka tsəmaftá hēj. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tinlaghutá hēj ta ḡhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahēj. ³⁴ Manda ḡhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksəntá hēj katakata ta Yesu ka hidahidə, kabga nda nza hēj manda tuwakha kul had mnda ngha‡ hēj, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka hēj mantša: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a hēj da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a hēj skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka hēj. ³⁷ Ama ka Yesu nda hēj mantša: «Vlaŋwavla kaghuni ḡa ta skwa zay ta hēj,» ka'a. Ama ka hēj nda tsi mantša: «ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərmək ta maga slna[§], ka valəntá hēj ŋa zay taŋ rki?» ka hēj. ³⁸ Ka'a nda hēj mantša: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa naghə» ka'a. Naghanata taŋ, ka hēj mantša: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka hēj. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantša: «Mnanawamna ta

‡ 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. § 6:37 Ngha ta Mata 20:2.

mnduha ka nanzata həŋ ka ghubu ka ghubu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nanzata dərmək dərmək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantša, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantša guli, ka daganaftá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda taŋ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. ⁴³ Ka tskaftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwanpədə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dəmbu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a taŋ ta sana bla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmgə ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwá da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, bhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wəŋ ta tsughbura sərđək vli, ka sli'aftá tsi ka mbada ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa taŋ. ⁴⁹ Kə'a ka həŋ ná, mamu skwi ta mbada ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda taŋ demdem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwadganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ.

* 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

Ka gi lbata tsa falak ya tʔekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ɲa sɲaɲta taɲ ta mbrakwa Yesu nda mazənzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həɲ wu, kabga təɲtəɲa ghəɲa taɲ.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta taɲ ta drəf, ʔhadaghar həɲ ta hadika Genazaret, ka hbanata həɲ ta kwambala taɲ ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba taɲ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta taɲ, ka sli'aftá həɲ nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həɲ nda ghzləɲa taɲ nda ghzləɲa taɲ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli sɲaɲ həɲ kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huɗa luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta dabi. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, ɲa ksɲaɲta dər wa lgutani tsi kwerjkwəɲ. Inda gwal ta ksɲaɲta ná, nda mbamba həɲ.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəɲa tagha skwa dzidzi
Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tawatá Yesu. ² Ka nghaɲtá həɲ ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ɲratá dzvu, mbaziɲ a həɲ manda ya taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had həɲ ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva taɲ tsuwedek dina, manda ya taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ wa.* ⁴ Ka vragaghavra həɲ ta luma, had həɲ ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həɲ ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ ta magə

---

* 7:3 Gray nda Lukwa 11:38.

həŋ manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbaɗa la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka ɗawaŋta da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Nu kul haɗ duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həŋ ka za skwa zay kul mbaziŋtá dzvu na?» ka həŋ. ⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. A ta ŋa Isaya ta mnay ta ghəŋa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlvə həŋ ta i'i. Ma ŋudufa taŋ ná, ɗva a həŋ ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu həŋ ná, ka bətbət. Ma ŋa taghay taŋ ta zlahə ɗa ŋa mnduha ná, ka laghu həŋ da ŋanata zlahə mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahə Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hiɗa kuni kahwata ta wudiŋtá zlahuha Lazglafta, ka ŋanata ŋa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: “Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,” ka'a. Ka'a guli na: “Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,” ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ŋa mnduha ná, laviŋlava mndu ta mnay ŋa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata, ɗaw laviŋ a yu wu, kabga kwarbaŋ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlaŋtá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ŋa kwal kul katanŋa i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbəɗiŋmbəɗa kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ŋa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda ɗaslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ŋriŋta mndu
Mat 15:10-20

---

† 7:7 Ngha ta Isaya 29:13. ‡ 7:10 Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmgə da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Gunawa guna ta sləməŋa ghuni dīna, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta ŋriŋta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ŋudufa mndu ta ŋriŋta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'af̄ta Yesu ka laghwi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmgə, ka d̄awaŋtá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «A'a, had̄ difil ma ghəŋa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had̄ skwi ta zadata mndu nda za ta laviŋtá ŋriŋta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had̄ tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ŋudufa mndu wu, da hudi ta dza'a tsi ŋa dza'a thidiŋta ma dra,» ka'a. Tsa gwad̄a Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuḅa inda skwa zay§ kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma ŋudufa mndu ná, tsaya ta ŋriŋta mndu, ²¹ kabga ma ŋudufa mndu ta sli'agabta ghwad̄aka ndanuha, nda sli'iŋsli'iŋ, nda ghali, nda psla mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənḅa mndu, nda kakraŋaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghəŋ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwad̄aka skwiha ta sli'agapta ma ŋudufa mndu ya ta ŋriŋta mndu,» ka'a nda həŋ.

Zlghay nda ŋudufa sana marakw

Mat 15:21-28

²⁴ Tahula tsa, ka sli'af̄tá Yesu hada ka laghwi ta had̄ika Tir nda Siduŋ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviŋ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋtá tsi ta mna gwad̄a ta Yesu. Ka gi sli'af̄tá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndəḅu tsi ta dzvu da tsi ŋa ghzligiŋtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya.

---

§ 7:19 Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «Zlanžla ta zwani karaku ka baghafta həŋ. Dina a ka klaftá dúvula zwani ka vlantá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantša nzakwani mindani mghama dá, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantša: «Kabga tsa gwadā gha ya, la makwa dá dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzləŋ. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanafta Yesu ta sana rgha kul snanŋta zləməŋ

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləməŋ wu, sna a ta gwadā guli wa. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksarŋta nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'ŋ nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiŋa dzvuhani da sləməŋha tsa mndu ya, dānafha ta sərđəkani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwadā luwa taŋ. ³⁵ Gi wuzlanŋ guna guna sləməŋha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwadə tsi ta gwadā tsələŋ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha həŋ da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta həŋ ya ná, ka sgə hahəŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim həŋ katakata, ka həŋ mantša: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dina. Nduk nda rgha

tani ná, ka gwananatani ta sləməŋhani, ka gwadayni ta gwada. Kay! Skwi dīna ta magə na mndu na,» ka həŋ.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mat 15:32-39

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had skwa zay ŋa zay taŋ wa. Ka hganťá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahidá na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taŋ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf həŋ ŋa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda həŋ katsi, mutsafta a həŋ ta mbraku ŋa mbaďa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ij sanlaha mataba taŋ guli,» ka'a nda həŋ. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ŋa vlaŋťá na mnduha na ŋa baghanaftá həŋ na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda həŋ. «Ndəfán həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá həŋ. Ka hlafťá Yesu ta tsa buradiha ndəfán ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka balanaptá tsi, ka valaŋťá duhwalhani, ŋa daganafťá tsa mnduha ya. Ka daganafťá hahəŋ ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valaŋťá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tsakťá lu ta pďakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfán. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dəmbu' fwad. Mantsa tama, ka vriŋťá Yesu ta həŋ dzagha taŋ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'afťá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta hadika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəməzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda ɓhadaghata taɲ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaɓhata, ka zlerdɛ hɛɲ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay hɛɲ ta mutsaftá ghurum ɲa ksafatá Yesu, ka hɛɲ nda tsi mantsa: «Magaɲnamaga maga ta mazɛmzɛm ɲa maraɲta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ɲa gha ma mbraku kɛ'a,» ka hɛɲ. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kɛl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá mazɛmzɛm katɛk na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazɛmzɛm dza'a maraɲta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda hɛɲ. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ɲa dza'a ta sana ɓla tsa drɛf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taɲ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da hɛɲ ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghɛɲa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá hɛɲ. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taɲ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka hɛɲ. ¹⁷ Fslek ka tsa gwada ya lamɛ da slɛmɛɲa Yesu. Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Kabgawu ta kɛl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghɛɲa ghuni ra? Tɛɲtɛɲani ghɛɲa ghuni katɛk ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghaɲtá kuni ta vli? Wana mamu slɛmɛɲa ghuni, nu kul sɲaɲtá kuni ta slɛmɛɲ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katɛk ra? ¹⁹ Ma fitika daganafɛta dɛ ta buradi hutaf ta mnduha dɛmbu' hutaf, kidaghi ndaghanafta kuni ta ghwanak nda padakwa vɛl zay mnduha na?» ka'a nda hɛɲ. «Ghwarɲdɛ his hɛɲ,» ka hɛɲ.† ²⁰ «A ki ma fitika daganafɛta dɛ ta buradi ndɛfáɲ ta mnduha dɛmbu' fwad,

* 8:18 Gray nda Irmija 5:21, Azekiyel 12:2. † 8:19 Ngha ta 6:35-44.

kidaghi ndaghanafta kuni ta tughuba nda padakwa vël zay mnduha guli?» ka'a nda hëŋ. «Ndəfán hëŋ,» ka hëŋ. †
 21 «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni sñaŋta tama?» ka'a nda hëŋ.

Mbanafta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

22 Mantsa tama ka bhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksanta. 23 Ka ksafatá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanaftá tsi ta sərđək ta iri, ka pghanaftá dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda ngha ka ta skwi ra? kə'a. 24 Ka gunantá tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda ngha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta ngha yu ta hëŋ,» ka'a. 25 Ka pghəglafatá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka ngħantá tsa mndu ya ta vli tsuwadak. Nda mba tama, nda ngha ta dagatá skwiha. 26 Mantsa tama, «Yaha ka lami da huda luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

27 Tahula tsa, ka sli'afatá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə hëŋ ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda hëŋ. 28 Ka hëŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» 29 «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantsa: «Kagha na: Kristi[§] ka,» ka'a nda tsi. 30 Ka zlahanaghatá Yesu ta hëŋ ka ŋdaŋda. Ka'a nda hëŋ mantsa: «Yahayaha kuni da walaŋtá mnay mantsa ŋa mndu,» ka'a.

† 8:20 Ngha ta 8:1-9. § 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantsa tama, ka zlraftá Yesu ta taghay ɲa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwaɲa mndu ta ɗaɲwa katakata. Dza'a wuɗiɗiɲ wuɗa la galata mnduha, nda maliha ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baɗu mahkən, ɲa sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnə tsi ta tsa gwadaha ya baɲluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. ³³ Ka mbəɗavatá Yesu, ka ngha duhwalhani. Ka ɲruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Haɗ ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəɲa taɲ manda ɲa Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ɲa taɲ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziɲtani ta ghəɲani, ka klayni ta udza zləɲayni, ka dza'ani mista ɗa. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɗa ka mndu katsi ná, dza'a zadɲzadá tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadɲɲtá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfida Gwada ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəɲa haɗik na tender, ka nda zadá hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ɲa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'ɲɲ ka sli'ɲɲ həɲ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnaɲtá hga ɗa nda gwada ɗa guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwaɲa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnaɲtá tsa mndu ya baɗu vragata ɗa kawadaga nda duhwalha nda ghuba ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ɲa nghanɲa taŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ɲlaghatá həŋ ta sana ghwá nda slra. Lafa taŋ ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kəma taŋ. ³ Ka wudaku lguthani tilil katakata. Had' mndu ta na ghəŋa hadik na dza'a laviŋtá ghubaptá skwi ɲa banafta ɲa laf taḅ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafɲa zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ɲa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma ḁa, ḁina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ɲa gha, pal ɲa Musa, pal ɲa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tɲik bukwaftá həŋ. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaŋa ḁa ta ḁvu yu nda ɲuḁufa ḁa. Snawa ta gwadá da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad' zləwad' zləwad', ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya nghanɲ həŋ kawadaga nda həŋ. ⁹ Ka sli'aftá həŋ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həŋ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnaŋtá skwi nghanɲ kuni ɲa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaŋa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá həŋ ta tsa gwadá ya, ama ka laghu həŋ da ḁadawaku mataba taŋ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka həŋ. ¹¹ Mantsa tama, ka ḁawaŋtá duhwalhani da Yesu.

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11.

Ka həj mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka mnay kazlay: Tiɲəl Iliya dza'a saha karaku[‡] kə'a na?» ka həj. ¹² Ka Yesu nda həj mantsa: «Anji, dza'a tiɲlaghutiɲla Iliya ta saha ɲa payanatá inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəɲa Zwaɲa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta daɲwa katakata, dʋəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá həj ta daɲwa manda ya kumaɲ həj. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghəɲani,» ka'a nda həj.

Mbanafta Yesu ta sana zwaɲ ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zлана həj ya, ka nghanɲá həj ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta zlərdutawi nda həj. ¹⁵ Na ghur, nghanɲ tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da həj. Ka sli'ifta həj nda hwaya ka dza'a ga zgu ɲani. ¹⁶ Ka Yesu dawanɲta da həj mantsa: «Ta ghəɲa wu ta zlərdá kuni ta wi nda həj na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlghanaftawi mantsa: «Maləma da, zwaɲa da ksu seteni, vlaɲ a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwaɲ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'iy ka hpaday, gi dzəɲ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəba dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzligiɲtá həj ta tsa seteni ya ma tsa zwaɲa da ya mazlay, ama ka traptá həj,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had zlgħay nda ɲuduf da həj! ɲa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? ɲa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwaɲ ya,» ka'a nda həj. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur

[‡] 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

nghay tsa zwaŋ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwaŋ ya: «Daga Yawu zrafta na skwi na ta na zwaŋ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwaŋani ksafata tsi. ²² Bađu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ŋa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka laviŋlava ka, kdəkkdək kataŋna kata, tawa ta hidahida ta aŋni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka laviŋlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviŋta magata ka zlgħafzlgħa mndu nda ŋuduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapaŋtá dani ma tsa zwaŋ ya ta lwi, «Zlgħafzlgħa yu, sawi katihata ma hta ta zlgħay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snaŋtá sləməŋ. Sabsa ma na zwaŋ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwaŋ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka niŋtá tsi ta tsa zwaŋ ya gzəmbla' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ŋanata Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəŋa taŋ, ka daw həŋ da tsi. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋtá tsa seteni ya katək na?» ka həŋ. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda həŋ.

Mnəglanta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá həŋ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghanja mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ŋa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ŋa taŋ: «Dza'a ksafksa lu ta Zwaŋa mndu ka vlata ma dzva mnduha ŋa dzata taŋ. Bađu mahkən, ŋa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna

a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zləŋ həŋ guli nda dawaŋta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka bhadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku həŋ ma həga, ka dawaŋtá Yesu da həŋ: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda həŋ. ³⁴ Sriw nzanza həŋ, pslaf a həŋ ta wa taŋ wa, kabga si ta zba snaŋtá mali mataba taŋ həŋ, na skwi si ta uwa'uwal həŋ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda həŋ. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəŋani ka sagəŋ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva taŋ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwaŋ kwitikw, ka sladanata mataba taŋ. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda həŋ mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunighata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa

Luk 9:49-50

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma da, nda ngha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: “Yesu ta vlihatá mbraku,” ka'a. Ka lmə ŋni, kabga haď ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga haď mndu ta maga mazəməm nda hga da, dza'a vza rutsak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu kul haď ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haď nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta dekdek wu,» ka Yesu.

*Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku
Mat 18:6-9, Luk 17:1-2*

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlgħafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta dajwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ηurzuluj, ka vzaghata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsinjtsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka bududuuj, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul had ta mtavata dekdək. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ηədməts, rwava a həj wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdək guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsinjtsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha sluj turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa' his his, ηa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ηədməts, rwava a həj wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdək guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dədamta da dmaku katsi, tsakwaslij tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzlij turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ηa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ηədməts, rwava a həj wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdək guli wa. ^{§ 49} Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ηa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dīna ya, ama ka ta had zdaku mida dekdək wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida ηa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

---

§ 9:48 Ngha ta Isaya 66:24.

10

*Tagha skwi ta ghəŋa ghzliŋtá marakw**Mat 19:1-12, Luk 16:18*

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zurdeŋ. Ka tskəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ŋa taŋ manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka dawaŋtá həŋ da tsi, ka həŋ mantsa: «Mamu re had wa a tvi ŋa ghzliŋta mndu ta markwa taŋ na?» ka həŋ. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzliŋtani* kə'a,» ka həŋ. ⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwadə zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zraftani, manda kdŋnta Lazglafta ta magaftá inda skwi, “ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†” ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taŋ, ⁸ ŋa nzakwa tsa hahəŋ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həŋ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taŋ.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta taŋ, ka lamə həŋ nzata ma həga, ka dawaŋtá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gwadə ya. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afsl'i'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

---

* 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Ngha ta Zrafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 2:24.

*Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu**Mat 19:13-15, Luk 18:15-17*

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ña tfanaghatawi ta həŋ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həŋ. Ama ka ghlə duhwalha Yesu ta həŋ. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, zdəgana a wu, ka kuzlanaftá tsi ta ñuduf. «Zlarŋwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ña gwal ta gara vgha nda həŋ na ga mghama Lazglafta[§]. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdek wa,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

*I Yesu nda sana mnda gadghəl**Mat 19:16-30, Luk 18:18-30*

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbađa ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsəlbata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari ñərma mgham, nu dza'a magə yu ña mutsafta dā ta hafu ña kdekeder na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ñərma na? Had sana ñərma tabta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənba mndu, ka vla ka ta glaku ña i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama dā, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwaŋa dā,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvtutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pđugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafuta ka ta

§ 10:14 Gray nda 9:37. * 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

gwal ka pɔɔ, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista ɔa,» ka'a nda tsi. ²² Na sɔaɔta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda ɔasatá ɔuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliɔntá Yesu ta mnay guli, «Zwana ɔa, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəɔa taɔ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ɔalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgelta duhwalhani, ka həɔ mataba taɔ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həɔ. ²⁷ Ka nghanavatá Yesu ta həɔ, ka'a mantsa: «Haɔ mndu dza'a laviɔntá mbanaftá ghəɔani wa, ama laviɔlawa Lazglafta ta mbanaftá mndu, kabga laviɔlawa ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aɔni, zlanavazla ɔni ta inda skwiha ɔni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɔ mndu ta sli'afta ka zlaɔntá hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda haɔikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fəɔta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda haɔikha tani, ama dza'a ghuyay ta ɔaɔwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ɔa mutsayni ta hafu ɔa kɔkɔdzerɔ da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həɔ.

*Mahkəna mnaɔta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani
Mat 20:17-19, Luk 18:31-34*

³² Ta mbada həŋ ta tvi ŋa ŋlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taŋ. Hluhla zləŋ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista taŋ tani. Ka tskəglataná Yesu ta tsa duhwalhani ghwaŋpɔdə his ya tavatani, ka zlraftá tsi ta mnay ŋa taŋ ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna ba! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafta lu ta Zwaŋa mndu, ŋa vlanťá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma ŋa dzata, ŋa vlanťa taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ³⁴ ŋa ganapta tsahaya tiri, ŋa tafay taŋ ta sərdək tida, ŋa sləvay taŋ nda krupiha, ŋa dzata taŋ, ama badu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu.»

Dawutá vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama dá, ta kumay ŋni ta magaŋnata gha ta skwi dza'a dawəŋta ŋni da kagha,» ka həŋ nda tsi. ³⁶ «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata dá na?» ka'a nda həŋ. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta aŋni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaɓa gha ná, kiba,» ka ŋni. ³⁸ Ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta dawə kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya daŋwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya daŋwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda həŋ. ³⁹ «Aŋi, dza'a laviŋlava ŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya daŋwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya daŋwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghəŋa skwi ta nghananťá tsa nzaku nda ga zeghwa dá nda ya nda ga zlaɓa dá ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha

† 10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2.

ya ka ɲa gwal payanaf Lazglafta ta hɔɲ,» ka'a nda hɔɲ.
⁴¹ Na sɲaɲta tsa pɔfakwa duhwalha ghwaɲ ya ta tsa gwada
 ya, ka basanavata hɔɲ ta ɲuduf ta i Yakubu nda Yuhwana.
⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda hɔɲ. «Nda sna kuni ta gwal ta
 nghɛ lu manda mghamha ta ghɔɲa mndɛra mnduha nɔ, ta
 gay hɔɲ ta ma mgham mghama taɲ. Gwal kulaɲ lu guli, ta
 maray hahɔɲ ta mbrakwa taɲ ta ghɔɲa taɲ. ⁴³ Ama mantsa
 a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta
 nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva
 ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta
 kɛma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya
 tsi, sa a Zwaɲa mndu kabga ɲa maganata lu ta slna wa,
 ama ɲa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ɲa vara
 ndɛghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlghanaftawani ta hɔɲ.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka ɓhadaghatá hɔɲ da luwa Yeriku. Ta sabɛ i Yesu
 nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa
 luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka
 gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwaɲa
 Time. ⁴⁷ Manda sɲaɲtani kazlay: Yesu zwaɲa la Nazaret ya
 ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu
 zwaɲa Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mbada
 mnduha ka ɲurhway. «Ma gwadaf ka,» ka hɔɲ. Ama ka
 sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ɲɔɲɔɲda: «Zwaɲa Dawuda,
 tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a
 mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá hɔɲ ta tsa
 ghulpa ta mndu ya. Ka hɔɲ nda tsi mantsa: «ɲawaɲa ka
 sli'afta ka, wya ta hga kagha,» ka hɔɲ. ⁵⁰ Ka slurtidintá tsa
 ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labɛ nda tvɛ
 Yesu. ⁵¹ Ka dawantá Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kumɛ

‡ 10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

ka ta magaghata dā na?» ka'a. «Malēma dā, ka nghəglan̄ta yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda n̄udufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəglan̄tá tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwan̄ a həŋ ka b̄hadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə həŋ nda mista ghwá zaytuŋ, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka b̄hadaghaḅha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwan̄a kdih hbana lu ta kul walan̄ta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka “ŋaw kuni ta tsa na” ka mndu dawan̄ta da kaghuni katsi, “Mgham ta kumay,” ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghun̄an̄zla həŋ ŋa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda həŋ. ⁴ Ka sli'aftá həŋ ka labə, ka slanaghatá həŋ ta zwan̄a kdih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá həŋ. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda həŋ mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ŋaw kuni ta tsa zwan̄a kdih ya na?» ka həŋ. ⁶ Ka zlghan̄aftá həŋ ta wa tan̄ manda ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka zlan̄tá lu ta həŋ, ka laghu həŋ. ⁷ Ka klədanaghatá həŋ ta tsa zwan̄a kdih ya ta Yesu, ka pghaftá həŋ ta lguta tan̄, ka ŋladaftá Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka lin̄tá mnduha ta zlazlatá lgutha tan̄ ta tvi, sləhwa fuha ŋa sanlaha ta balakta ma vwah† ka pghay ŋa tsu'ay. ⁹ Mbadaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰ Ka tfanaghatfa

* 11:7 Gray nda Zakari 9:9. † 11:8 Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ŋa vla glaku ya.

Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ñni! Glaku ña Lazglafta ta luwa!‡» ka həj. ¹¹ Ka bhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli' aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanpɔfə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi' afta Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabə həj ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanaftá maya ta Yesu. ¹³ Ka nghanťá tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwan tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglanťa a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ña zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghziglaptá gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka bhadaghatá həj da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da daba həga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liñťá tsi ta ghzligiñťá həj dzibil, ka zlambidiñťá tsi ta tabəłha gwal ta mbəɔf, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu dər turtuk ña tsughwadadaptá nda ma tsa daba həga Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnə tsi ña tanj. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Həga ɔa ná, dza'a nzakway ña həga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbaɔa kaghuni ka niñťa ka galigha gwal gənda§,» ka'a. ¹⁸ Manda snanjta la mali ta

---

‡ 11:10 Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § 11:17 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə həŋ ta tvi ŋa dzatá Yesu. Ama ta zləŋ həŋ guli, kabga ksəŋksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda dədəta fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taŋ.

Maga du'a kul had dga ghəŋ

Mat 21:20-22

²⁰ Ga sərđək ta labə həŋ ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzuŋuŋ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəŋhani tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghəŋa skwi ta luta. «Maləma da, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ba!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəŋa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka v zamta ka ta vgha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dgaŋ a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi ŋa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawaŋta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəŋa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ŋudufa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda həŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

---

* 11:26 Ngha ta Mata 6:15.

²⁷ Ta mbada həŋ, ka vrəgladaghatá həŋ da luwa Ur-salima. Ta wawakwani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ŋa magay?» ka həŋ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawandawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlgheidifzlgħa kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda həŋ. ³⁰ «Wya tsa daway da ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlgheidifwa zlgħa ta wani,» ka'a nda həŋ. ³¹ Ka laghu həŋ zlərday mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgħa wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgħafta ba,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərdá anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋay həŋ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aŋni ta mndu ta ghunakta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi

Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ŋa taŋ nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'aftha ka laghwi da ŋabaftá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ŋamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ŋa ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra

---

† 11:30 Ngha ta 1:4-5.

tani mida ɲa nzakwa mnda nghay*. Tahula kdiɲtani ta payanata tsa vwahani ya dina, ka fanamta tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'afta tsi ka laghwi dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ɲa mutsanafta taɲ ta ɲani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, diɲ ksafksa həɲ ka dgaptá, ka vriɲta kul vlaɲta. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá həɲ guli, ka tatanaghatá həɲ ta ghəɲ ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá həɲ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dgaptá həɲ nda dga ta sanlaha, ka pslatá həɲ nda psla ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pďakwa zwanani turtuktuk ta dvu tsi ma hya ɲudufani, ka kdiɲta tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay həɲ tahula ta na zwanɲa da na kə'a. ⁷ Ka sli'afta tsa zwan ya ka lagha slanaghatá həɲ. “Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa həga ya!” Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba taɲ. ⁸ Diɲ ksafksa həɲ ka dzata, ka vzidiɲta həɲ ta mblani di'ɲ nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vlaɲtani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? “Tsa pala wudidɲ gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta dvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərda palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†”» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəɲa taɲ ta gwada Yesu

* 12:1 Gray nda Isaya 5:1-2. † 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23.

ta tsa gwada ya. Ka zbə həj ta tva ksafta, ama ka zlanatá həj ka laghwa taŋ kabga zləŋa gwada da mnduha.

Gwada ta ghəŋa pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá həj ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,[‡] ŋa dza'a gwada nda Yesu, kada dakwatsafta lu ta gwada ma wani ŋa ksafta. ¹⁴ Wya ka həj lagha mnay ŋani: «Maləma da, nda sna ŋni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zləŋa ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərbakwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ŋni ta dawəŋtá gwada da kagha: Ma zlahə Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ŋa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ŋni na?» ka həj. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlghanaftawi ta həj, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira taŋ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwabu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá həj turtuk. Ka dawəŋtá Yesu da həj. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? ŋa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda həj. «ŋa mgham Sezar ya,» ka həj. ¹⁷ Ka Yesu nda həj mantsa: «Vlənwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar, vlənwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a nda həj. Ka ndərmim həj katakata ta tsa zlghawani ya.

Daway ta ghəŋa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəŋ ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu[§] kə'a ya həj. Ka dawəŋtá həj da tsi, ka həj nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindarŋafta:

[‡] 12:13 Ngha ta Mata 3:6. [§] 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8.

“Ka mamu mndu mtu zwanamani ka zlangta markwa tan, ya a ta zwan nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, na yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta ya,”* ka’a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndafan han ma da tan. Si ka klafta zumali ma han ta marakw, ka mtuta tsa mndu ya ta yana a lu ta zwan wa, ²¹ ka wunanaghatata tsa mahisa zwan ya ta tsa wadgu ya, ka mtuta tsaya guli, yana a lu ta zwan wa. Mantsa ya tsa mahkana zwan ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndafan ndafan, ka rafta han ta tsa marakw ya, kul had ya ta yata zwan nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndafan ndafan, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ni, badu sli’agabta ma mtaku nda hafu ni, na wa na wa dza’a nzakwa tsa marakw ya mataba tan badu tsaya tama, ya wya klafkla han demdem ta tsa marakw ya ka markwa tan?» ka han nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlganaftawani ta han mantsa: «Ta nanay kuni ta ghan. Kabgawu kal yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli’agapta ma mtaku nda hafu na, ta had kluvta vgha i marakw nda za’al wu, dza’a nzanza han manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghan gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya na, ta dzanaf a kuni ta tsa vli ta ghan mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: “I’i Lazglafta Abraham, i’i Lazglafta Izak, i’i Lazglafta Yakubu,†” ka’a. ²⁷ Hahan na, ta nda hafu han, kabga Lazglafta na, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghan ghuni katakata,» ka Yesu nda han.

---

* 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zrafta 38:8. † 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlgħatá wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'af̄ta tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawəŋta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa ba la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka dv̄vuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.‡ ³¹ Wya mahisani: “Ka dv̄vuta ka ta mnda səla manda va dv̄vuta gha ta ghəŋa gha.§” Mataba inda zlahuha ná, had zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, had sani dekdek ta ghəŋa tsatsi* wa. ³³ Had taḃta dv̄vuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ŋudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dv̄vutani ta mnda səla manda va dv̄vutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda səla ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlaŋta lu manda ya dawəŋ zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgħawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'inghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Had mndu ta dərglaftá ŋuduf ka dawgəltá vli da tsi tahula tsa wa.

‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18.

* 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35. † 12:33 Gray nda Huseya 6:6.

*Zwaņa Dawuda Kristi ra?**Mat 22:41-46, Luk 20:41-44*

³⁵ Ka kdē Yesu ta tagha skwi ņa mnduha ma hēga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ņa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaņa Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vērda Dawuda pghafēr Sulkum nda ghuba mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama dá na:

Nzanza gha nda ga zeghwa dá ha ka sagha fitik dza'a ninṭa yu ta ghumaha gha ka skwa diṅlay gha,† ” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama dá ka,” ka vērda Dawuda ta hḡay ní, wa kē'a nzēglaku ka zwaṅani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghē Yesu ya na, zdēganazda ta tsa dēmgā ta snay ya.

*Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu**Mat 23:1-36, Luk 20:45-47*

³⁸ Wya ka'a nda hēṅ ma tsa skwi ta taghē tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ņa mnduha! Hahēṅ ná, nda lgutha zutututa zdēganata wawaku ta hēṅ. Zdēganazda ganaghatá zgu ta hēṅ ta luma. ³⁹ Ta zbay hēṅ ta vla nzaku ta kēma ma hēga ta kēl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku dina ta zbē hahēṅ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahēṅ gwal ta dghwadḡduntá skwa la wadgu. Zdēganazda slriṅtá maga du'a ta hēṅ ta kēma mnduha ņa ghubarṅtá hēṅ. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta hēṅ katakata,» ka'a.

*Vla skwa markwa wadgu ka pḡdu**Luk 21:1-4*

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbēṅ nda akwata pgha tseḡi ma hēga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tseḡi dida. Nda ndēgha la gadghēl ta va pghadatá tseḡi. ⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pḡdu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama,

† 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

ka hagarntá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tseɗi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ŋani ka ŋa pɗakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kɗavakta skwi ma ŋa zayni ga taŋ klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

Tasiŋtá həga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma həga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, ngha ta glakwa na pala na ba! Nghana ka ta glakwa bata na həga na ba!» ka'a. ² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na həga na ki'e, haɗ nzugwatá pala ɗər turtuk dza'a pɗata wa, dza'a tasiŋtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza'a magaku ma kɗɗ kɗakwa ghəŋa haɗik sagha

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbəŋ nda həga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghəŋa taŋ ta Yesu ka ɗawaŋta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maraŋtá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwanarŋna mna,» ka həŋ nda tsi. ⁵ Ka zlaftá Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga ɗa kazlay: "I'i Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ir, yaha ŋuɗufa ghuni tɗu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kɗavakta kɗakwa ghəŋa haɗik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana haɗik ta lmu nda sana haɗik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a

ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zlra ghəŋa hadik ta basay manda marakw ta basa yaku. ⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a dɔgay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maran̄ta kuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnanan̄tá mnduha ta ghəŋa hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta ghəŋa hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuḅa skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwan̄amani dza'a vlatá zwan̄amani ŋa dzata, zwan̄ani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbədavata' zwan̄i tvə dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá həŋ ŋa pslata.* ¹³ Dza'a husan̄husa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da, ama mndu ya dza'a kfanakta su'af̄ta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakdaway ta ŋriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzan̄a. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya həŋ ta ghwá. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta bcfəma həga, yaha da ndana valagata ŋa vru da

* 13:12 Gray nda Mika 7:6. † 13:14 Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11.

høga[‡] kabga ña klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya.
¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ña klaftá lgutani. ¹⁷ Ghuya ðañwa dza'a slanaghatá mi'aha nda hudí nda gwal nda zwani ta ghuva tañ ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndəbawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghəña hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndərga tsa ghuya ðañwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sləglata a vani guli wa. [§] ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal ðagap tsi ña nzaku ka ñani. ²¹ Ka “wana Kristi hadna,” “a' wa'a Kristi hada a,” ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay həñ ta ñizla sana skwiha nda mazənzəmhə ña nana ðagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, ðaswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa ðañwa ya, dza'a mtumta fitik, had tili dza'a bəglaftha wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghantha lu ta saha Zwanja mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ña sli'a tañ ta kdavakta ghəña hadik tender,[†] kulam ta slrəña luwa, ña tsakaktá mnduhani ðagab tsi.

[‡] 13:15 Ngha ta Mata 24:17.   [§] 13:19 Gray nda Daniyel 12:1.   * 13:25 Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.   [†] 13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ba! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwɨŋ tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snan̄ta kuni kazlay: Ta tvi səla Zwan̄a mndu ka saha tama kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzleŋa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghəŋa gwada ta tsa fitik ya ná, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwan̄ani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzleŋa nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlan̄tá tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna tan̄ ta həŋ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzleŋa fata ghəŋa ghuni kabga snan̄ta a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ŋa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ŋa inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghəŋ,» ka'a.

14

Dzra skwi ɲa ksafɬa Yesu ɲa dzata

Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had is mida,* ka zbu gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta hidaku ɲa ksafɬa Yesu ma kdek ma kdek ɲa klay dzata. ² «Yaha da nzakway badu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka badu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzabaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ ɲa Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɓlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzəganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanafɬá tsi ta sanlaha ta ɲuduf, ka rurunwaku həŋ ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ɲa klafta ka skwapta ɲa mutsaftá suley hkən dərmək†, ka daganafɬá gwal pɬu ná,» ka həŋ ka ɓasanavatá ɲuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya ɬaŋwa ɲa tsa marakw ya? Zlanawa zla, ɲərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pɬuha ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,‡ laviŋlava kuni ta vla skwi ɲa taŋ dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gɬavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kɬavakta ɲərma skwi kura tsi, maga tsi. Rɬi má ɲa masadivata badu dza'a ɬa da hadik, tsaya

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfida Gwada Lazglafta ma ghəŋa hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ŋa hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanpɔdə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tsemi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ŋavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanťá Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ŋa skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹² Bađu tsa tanťana fitika skala skwa zay kul had is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ŋa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ŋa maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huđa luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha đá ya na? ka mghama ŋni, ka kuni dazlay nda tsi, ŋa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afta tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va

ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanpɔdɔ his. ¹⁸ Nda nza nzakwa taŋ tama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha[§],» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha taŋ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanpɔdɔ his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwaŋa mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwada Lazglafta.† Ama dərwa ŋa mndu dza'a vlata Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuɔa

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha da ya, zlghawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanjtá tsi ta həŋ. Ka zlghaftá həŋ ka ŋaŋa'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa da ya. Nana usa da ná, dza'a pghupgha ŋa slərɔa zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had' yu dza'a səglanjtá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a

---

§ 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53. ‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34.

kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta laha[§] zləzlva Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytuŋ.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta da, dza'a tinlaghutiŋla yu ta bhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərda kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəglintá zlghanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had'yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pďakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəba dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka bhadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha tarj da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani.

³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbəďap a həŋ ta səla wu ná, ka

§ 14:26 Ngha ta Zabura 113-118. * 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. † 14:27

Ngha ta Zakari 13:7. ‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36.

ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: Tdatďa ɲudufa da katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ. ³⁵ Tahula tsa ka mbəďaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya ďarwa na ta ghəŋa ďa, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had' skwi kul lavinťa ka ta magay wa, klinťka ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Lavinťa ka ta nzďavata ta nzaku ndiri ďer ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəba kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ɲudufa ghuni ta maga skwi ďina, ama had' mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani həŋ kay guli. Ka sli'anafťa tsi ta həŋ. Trid traptra həŋ ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ba? Nda kďa, nda maga fitikani tama. Wana vlarŋvla lu ta Zwaŋa mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanpďa his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha

mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanťá həŋ. Tinlaghutiŋla ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda nŋha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafťa kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walanťa zliŋťa, ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Bħadagħatani, ka gavadagħatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma da,» ka'a ganagħatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adagħatá tsa mnduha ya ksafťa Yesu. ⁴⁷ Ka gi tsha-gaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsagħutá sləməŋa[§] sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksafťá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayagħutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaḅay ka mbaḅa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafťa, ⁵² ama ka slurtiŋťá tsi ta lgutani ka hwayagħuta ka fərđi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klagħatá həŋ ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. ⁵⁴ Ta klə həŋ ya, mbaḅaka Piyer ka mbaḅa ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daḅa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaḅa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi

§ 14:47 Nŋha ta Yuhwana 18:26. * 14:50 Gray nda 14:27.

ɲa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəɲa Yesu, kabga ɲa mutsaftá dzata, trid mutsaf a həɲ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu[†] mndani, ama la a tsa gwada taɲ ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaf[‡]ta sanlaha ta gwada ta ghəɲani. Ka'a nda həɲ mantsa: ⁵⁸ Sniɲsna ɲni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiɲtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranaf[‡]ta d[‡]a ta bafta badu mahkən kul ksar[‡]tá mndu,[‡]» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada taɲ ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'af[‡]ta mal ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlg^hə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlg^ha a ta wani wa. Ka dawuglar[‡]tá tsa mal ta ghəɲa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaɲa Lazglafta nda tfawi ta ghəɲani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlg^hanaftá mantsa: «Anji, i'i ya. Dza'a nda ng^ha kuni ta i'i Zwaɲa mndu ta nzaku nda ga zeg^hwa Lazglafta nda mbra. Dza'a ng^hay kuni ta saha d[‡]a ma kusay ta luwa[§] guli,» ka'a. ⁶³ Na snar[‡]ta tsa mal ta ghəɲa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahin[‡]tá tsi ta lgutani. Ka'a nda həɲ mantsa: «Nu tata zbəgəl[‡]ta mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ɲaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəɲani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həɲ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərdək tida, ka hbanamtá həɲ ta patak ma kuma, ka dənəzlay. Ka həɲ nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həɲ nda tsi. Ka vlar[‡]tá həɲ ta la kwalvaha, ka dghar[†] tsahaya guli.

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ng^ha ta Yuhwana 2:19.

§ 14:62 Ng^ha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ng^ha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma dāba hēga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanťá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwī da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghanťá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantša: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka hən nda tsi. ⁷¹ Ka zraftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka wadu. Ka'a mantša: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snaŋta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwī da hərbā taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá hən ta Yesu. Ka klaftá hən ka laghwī vlanťá Pilat ka ŋumna. ² Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantša:

‡ 14:72 Ngha ta 14:30.

«Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglaŋtá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə həŋ ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlaŋtá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta həŋ. Mndu dawəŋ həŋ ta zlinista tsi ta həŋ. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərdəwi nda ŋumna. ⁸ Mbada dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliŋniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magaŋnata,» ka həŋ. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista dá ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda həŋ, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zliŋnis Barabas, zliŋnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliŋtá Pilat ta daway da həŋ: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay dá nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka hləglaftá həŋ ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka həŋ nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda həŋ guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá həŋ ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həŋ nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdanafta ŋuduf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta həŋ, ta vlaŋtá tsi ta

* 15:2 Nghan ta Mata 27:11.

Yesu ma dzvu ta la sludzi ña slvanapta. Tahula tsa, ka zlanarntá tsi ta həñ ña zləñafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgħaghutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá həñ, ta dabi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadaghatá həñ ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudánavatá həñ ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá həñ ta teki ka wanamta ma ghəñ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə həñ ta zgu ñani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka həñ nda tsi. ¹⁹ Mbadaka həñ ka dzay ta ghəñ nda sarak guli, ka tafa sərđək tida. Ka tsəlbu həñ ta tsəlbu ta kəmani, manda skwi ña vla glaku ñani. ²⁰ Tahula hərřuta tarñ ta gagay, ka sudagħutá həñ ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudgłanavatá həñ ta vərđa ñani. Ka klagapta ka klagħata ña zləñay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə həñ ta tvi, ka guyatá həñ nda sana mnda la Sireñ ta hgu lu ka Simuñ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá həñ ta kla tsa udza zləña Yesu ya. ²² Ka klagħatá həñ ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəñ kə'a ya. ²³ Bhadagħata tarñ da hada, ka kumə həñ ta sunustá ima inabi labanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ña htanagħutá kuzlakwa tsa ghuya đarñwa ya, ama ka kwalagħutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləñaftá həñ ta udza zləñay, ka vzə həñ ta vindima‡ ña daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəñani, ta ghəñja skwi kəl lu ka tsanagħatá guma kazlay:

† 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19.

Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlarjaftá həŋ ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaβani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəŋ ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiŋtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəŋa gha kagha ka ghəŋa gha, ka saha ka ta na udza zləŋay na!» ka həŋ nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid laviŋ a ta mbanafá ghəŋani wu,» ka həŋ mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləŋay na ndana tama, ka nŋha ŋni, kada zlghafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həŋ. Mbada tsa gwal zləŋaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik dək da ghəŋ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'aftá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbuŋta ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama nŋha ka dza'a

§ 15:28 Nŋha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * 15:29 Nŋha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19. † 15:34 Nŋha ta Zabura 22:2. ‡ 15:36 Gray nda Zabura 69:22.

sasa Iliya da klagata ta na udza zləjay na tsi, kaki tsi,» ka həj. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuḃa ma həga[§] Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləjaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəj nda tsi. Manda nghanṭani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaṇa Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ij ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ṇa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Paḃamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Baḃu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəḃa fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ṇuḃuf, ka lagha slanaghatá Pilat ṇa ḃawaftá tvi ṇa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganṭá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka ḃawaṇta da tsi kazlay: Nda kḃa fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananṭá tsi ta tvi ta Yusufu ṇa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləjay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka

§ 15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33. * 15:43 Ngha ta Mata 27:57.

laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka tarjwalaktá mghama klam, ka hunta ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rda urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta həŋ, ka bhadaghatá həŋ mbessa vzlazlan ta kulu gasərdək badu dəmas. ³ Ta labə həŋ ta tvi, ka həŋ mantsa: Wa dza'a tarjwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka həŋ. ⁴ Ndu sadaghatá tarj, kə'a ka həŋ ná, tarjwalaghutatarjwala lu ta tsa mghama klam ya di'ij nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə həŋ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá həŋ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zəghwi, nda sudatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanja tarj, mbadaka həŋ ka ghudzafta da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afslí'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tiŋəl tsatsi dza'a bhata ma Galili. Hada dza'a nghanja kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda həŋ. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku həŋ da zləŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ.

Maranta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

---

* 16:7 Ngha ta 14:28.

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasærdæk badu dæmas, tinjæl Mari makwa ta Magdala, ya ghzliginj tsi ta duhwalha halaway ndəfánj mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ɲa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku həj sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira da, ka'a nda həj. Ka kwalaghutá həj ta zlgħaftá tsa gwadā ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbaɗa ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá həj da Ursalima, ka rusu həj ɲa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlgħaftá tsa gwadā ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwanɗɗə nden

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanɗɗə nden ta zə həj ta skwa zay. Ka davanagħatá tsi ta həj: Nu kul zlgħaftá kuni ta gwadā tsa gwal ta nghantá i'i ta sli'agapta ya, təjtəɲa ghəɲa ghuni, ka'a nda həj. ¹⁵ Ka'a nda həj tama mantsa: Lawala ta ghəɲa hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwadā Lazglafta ɲa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlgħafta nda ɲuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlgħafta, dza'a tsanagħatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ɲizla dza'a maraɲtá gwal ta zlgħaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay həj ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday həj ta sana Lfida Gwadā. ¹⁸ Dər ksafha həj ta nahadik nda dzvu, dər suha həj ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta həj wa. Dza'a fafanaghafafa həj ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ɲa mbambafta taɲ, ka Yesu nda həj.

---

† 16:15 Slna gwal ghunay 1:8.

*Vraghuta Yesu ta luwa**Luk 24:50-53, Slg 1:9-11*

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta həŋ, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.† ²⁰ Hahəŋ guli, ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta həŋ ma mna tsa gwada ya, ŋlanaghaha ta tsa gwada ya ta həŋ nda ma magay taŋ ta mazənzəm.]

---

† 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Deftera Lfiċa Dżratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

